

Analiza Nacrta Strategije socijalne zaštite za period od 2019. do 2025.

Autor: Ivan Sekulović

UVOD

Republika Srbija je država zasnovana na ustavnom načelu socijalne pravde i garancijama pružanja najviših standarda socijalne zaštite svim njenim građanima i građankama, u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama. Tako Ustav Republike Srbije (čl. 69) propisuje da građani i porodice kojima je neophodna društvena pomoć radi savladavanja socijalnih i životnih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, imaju pravo na socijalnu zaštitu¹.

Kada je reč o međunarodnim standardima ljudskih prava, oni su utvrđeni instrumentima Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope i predviđaju pravo na jednak tretman građana članica tih instrumenata na teritoriji druge članice, uključujući i prava iz oblasti socijalne zaštite. Primera radi, Revidirana evropska socijalna povelja utvrđuje pravo ovih lica na socijalnu pomoć (čl. 13) i pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti (čl. 30)². Dalje, Evropski stub socijalnih prava (usvojen od strane Saveta Evropske unije 2017. godine) utvrđuje da svako ko nema dovoljno sredstava ima pravo na davanje u vidu adekvatnog minimalnog prihoda koji omogućava dostojanstven život u svim životnim dobima, kao i na delotvoran pristup dobrima i uslugama (princip br. 14 – Minimalni prihod)³. Zbog toga je važno napomenuti u pogledu formulacije na str. 2. Nacrta Strategije socijalne zaštite u Republici Srbiji za period od 2019. do 2025. godine⁴ (u daljem tekstu: Nacrt Strategije) koja glasi: „Strategija socijalne zaštite odgovara na potrebe društva“, da je međunarodni razvoj, u sklopu sprovođenja UN Agende za održivi razvoj do 2030. godine, vođen pristupom zasnovanim na ljudskim pravima, umesto dosadašnjeg preovlađujućeg pristupa zasnovanog na potrebama⁵, kao i to da je Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava Ujedinjenih

1 Ustav Republike Srbije, https://www.paragraf.rs/propisi_download/ustav_republike_srbije.pdf

2 Zakon o potvrđivanju Revidirane evropske povelje, http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_Revidirana%20Evropska%20socijalna%20povelja%20SE.pdf

3 European Pillar of Social Rights, https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

4 <http://www.zavodsz.gov.rs/media/1820/nacrt-strategije-socijalne-zastite-2019-2025-27032019.docx>

5 The Human Rights Based Approach to Development Cooperation: Towards a Common Understanding among UN Agencies, <http://hrbportal.org/the-human-rights-based-approach-to-development-cooperation-towards-a-common-understanding-among-un-agencies>

nacija u Zaključnim zapažanjima o drugom periodičnom izveštaju Srbije⁶ preporučio da Srbija uzme u obzir konceptualni i metodološki okvir pokazatelja ljudskih prava⁷ koji je razradila Kancelarija Visokog predstavnika Ujedinjenih nacija za ljudska prava. Imajući u vidu navedeno, bilo bi očekivano da umesto navedene formulacije u Nacrtu Strategije stoji: „Strategija socijalne zaštite odgovara na Ustavom Republike Srbije i potvrđenim međunarodnim instrumentima propisana socijalna prava koja su garantovana građanima i građankama Republike Srbije“.

NAČELNE NAPOMENE

Imajući u vidu uvodne napomene, predložena formulacija vizije Nacrta Strategije koja glasi: „Integrativna, delotvorna i efikasna socijalna zaštita koja osigurava blagostanje i dobrobit građana i građanki i predstavlja važnu politiku u održivom ekonomskom razvoju Republike Srbije“ bi morala biti promenjena. Moguća alternativa postojećem predlogu glasi: „Svaki građanin i građanka Republike Srbije kojima je neophodna društvena pomoć radi savladavanja socijalnih i životnih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, kao i druga lica koja borave na teritoriji Republike Srbije, a na osnovu preuzetih međunarodnih obaveza od strane Republike Srbije, u punoj meri i bez ograničenja ostvaruju pravo na socijalnu zaštitu koje uključuje: pravo na socijalnu pomoć koja omogućava dostojanstven život, pravo na delotvoran pristup uslugama i dobrima i pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti.“

U pogledu ocene na str. 6. Nacrta Strategije da se činjenica da socijalna zaštita (u širem smislu) u EU, kao i u Srbiji, zauzima visoko mesto među prioritetima, odražava u velikim izdacima za socijalnu zaštitu u većini država članica i da se u tu svrhu, u proseku, izdvaja skoro 30% BDP-a, treba imati u vidu to da su, prema najnovijim podacima Evrostata, u 2016. godini zemlje članice EU za socijalnu zaštitu u proseku izdvajale 28,1% BDP-a, dok je izdvajanje Republike Srbije te godine u istu namenu iznosilo samo 21,5%⁸.

Kada je reč o proceduralnom aspektu pripreme Nacrta Strategije, bilo je neophodno da predlagač sprovede konsultacije sa Nacionalnim konventom o Evropskoj uniji o strateškim pravcima i merama, kao i o drugim elementima Nacrta Strategije. Ovaj predlog utemeljen je na sledećim dokumentima u procesu pristupanja EU: članom 35. Zakona o planskom sistemu Republike Srbije propisano je da, ako se radi o dokumentu javnih politika koji se donosi u vezi sa procesom pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji, organ državne uprave konsultacije sprovodi u skladu sa pravnim okvirom o vođenju pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji; Nacrt Strategije socijalne zaštite u Republici Srbiji za period od 2019. do 2025. godine jeste dokument javnih politika koji se donosi u vezi sa procesom pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji, a prema sledećim dokumentima: Program reformi politike zapošljavanja i socijalne politike u procesu pristupanja Evropskoj uniji, Nacrt Akcionog plana za Poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje i Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina EU; članom 6. Smernica

6 Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Zaključna zapažanja o drugom periodičnom izveštaju Srbije, http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/e_c-12_srb_co_2_17290_e_clean1.doc

7 United Nations, Human Rights Office of the High Commissioner, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Human_rights_indicators_en.pdf

8 Eurostat – Social expenditure database, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

za saradnju Pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji i pregovaračkih grupa sa predstavnicima organizacija civilnog društva, Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji i Privredne komore Srbije nakon dostavljanja Rezultata skrininga propisano je da ukoliko Pregovarački tim, kao i predsednik pregovaračke grupe oceni da je potrebno, koristeći utvrđeni mehanizam, predstavnici OCD, NKEU i PKS mogu biti konsultovani i o drugim pitanjima u vezi sa pregovorima o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji, i pružiti stručnu pomoć u pogledu pitanja koja su od interesa za konkretne predstavnike OCD, odnosno NKEU i PKS, a u skladu sa članom 18. Poslovnika o radu Pregovaračkog tima.

S obzirom na to da ni Zakon o socijalnoj zaštiti ni Zakon o ministarstvima ne uređuju „politiku socijalne zaštite“ ili „politike socijalne zaštite“, već „sistem socijalne zaštite“, treba izvršiti odgovarajuću zamenu termina na str. 2. Nacrta Strategije, kao i na svim drugim mestima gde se koristi sintagma „politika socijalne zaštite“ ili „politike socijalne zaštite“.

S obzirom na to da na str. 2 Nacrta Strategije stoji da je evaluacija Strategije socijalne zaštite (2005.) sprovedena u okviru projekta „Podrška razvoju regulatornih mehanizama socijalne zaštite“, koji finansira EU, kao i na to da je na istoj stranici navedeno da je u pripremi Nacrta Strategije predlagrač koristio relevantne analize i dokumenta koji su pripremljeni u prethodnom periodu, a odnosili su se na pojedine ciljeve i mere prethodne Strategije socijalne zaštite, kao i na to da se u istom odeljku navodi da je pregled dokumenata koji su korišćeni u izradi Nacrta Strategije dat u referencama, a da gore pomenuta evaluacija Strategije socijalne zaštite (2005.) nije navedena u referencama Nacrta Strategije, potrebno je dopuniti tekst Nacrta Strategije odgovarajućim izvodima iz evaluacije Strategije socijalne zaštite (2005.) kojima bi se potkrepio izbor, odnosno formulacija elemenata Nacrta Strategije (vizija, opšti i posebni ciljevi, mere za sprovođenje ciljeva, pokazatelji za merenje napretka).

ANALIZA DELA „PREGLED I OCENA POSTOJEĆEG STANJA“

Načelni komentar na ovaj deo Nacrta Strategije odnosi se na nekonzistentnost izlaganja u delu „Prikaz stanja u socijalnoj zaštiti“, s obzirom na to da pojedinačni odeljci, koji obrađuju po jedno davanje, odnosno uslugu ili njihov pojedinačni aspekt, ili pak opis makro-trendova, ne sadrže ujednačene podatke o tome na koji način će, shodno prikazu stanja, biti ili treba da budu utvrđeni ciljevi i mere Strategije. Pojedini odeljci, poput odeljka o adekvatnosti novčane socijalne pomoći i odeljka o deinstitutionalizaciji, sadrže predloge reformi, koji su formulisani na osnovu nalaza Vlade (najčešće su u pitanju izveštaji o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, ERP i ESRP) ili nezavisnih izveštaja (poput izveštaja UNDP, UNICEF-a, NALED-a ili Centra za socijalnu politiku). Međutim, većina odeljaka ne sadrži zaključak i predlog reformi u kontekstu nove Strategije socijalne zaštite ili pak sadrži neodgovarajuće formulacije (poput „Očekuje se da će dodatna sredstva koja se obezbeđuju kroz namenske transfere od 2016. godine uspeli da podstaknu i povećaju razvoj usluga socijalne zaštite u mandatu lokalnih samouprava“). Pored toga, Uredba o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika kao obavezne elemente strategije propisuje „Opis postojećeg stanja“ u konkretnoj oblasti planiranja i sprovođenja javnih politika, koji uključuje i ex-post analizu prethodnih javnih politika u toj oblasti, koja se vrši na osnovu ocene nivoa ostvarenosti ciljeva tih javnih politika uz pomoć pokazatelja učinka tih politika, uz pozivanje na postojeće studije i analize kojima se dokumentuje

problem i potreba za intervencijom i „Definisanje željene promene“, koje sadrži, između ostalog, identifikovanje željene promene, uključujući i njene elemente i njihove uzročno-posledične veze. Postojeća logička i strukturna nekonzistentnost ovog dela Nacrta Strategije može dovesti do manjkavosti u identifikaciji prioriteta za potrebe nove Strategije. Zbog toga je potrebno da se unesu neophodne izmene u tekst Nacrta Strategije tako da svaki odeljak ima ujednačenu strukturu koja bi obuhvatala: opis davanja/usluge/trenda, ocenu davanja/usluge/trenda, zaključak i predlog reformi (definisanje željene promene) formulisan na osnovu Zakona o planskom sistemu – Prilog 4: Ključna pitanja za identifikovanje opcija javnih politika.

U pogledu formulacija na str. 13. Nacrta Strategije koje glase: „Raste visina prosečne zarade uz izrazito nisku minimalnu zaradu, koja predstavlja ograničenje za značajnije povećanje materijalne socijalne pomoći“ i „Ipak, niska minimalna zarada predstavlja ograničenje sa stanovišta unapređenja adekvatnosti socijalne zaštite, jer bi značajno povećanje nivoa materijalnih davanja uticalo na motivaciju za rad“, treba imati u vidu to da su one neprihvatljive sa aspekta poštovanja međunarodnih standarda ljudskih prava koje je Republika Srbija preuzela potvrđivanjem međunarodnih instrumenata, pre svega Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Revidirane evropske socijalne povelje. Između prava na pravičnu naknadu koja je dovoljna za pristojan život radnika i njihovih porodica (član. 4. Povelje) i prava na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti (član 30. Povelje) ne sme postojati nikakvo rangiranje ili međusobno uslovljavanje, u skladu sa principom nedeljivosti ljudskih prava. Pored toga, Evropski komitet za socijalna prava Saveta Evrope u zaključcima o Srbiji nekoliko puta je upozorio Republiku Srbiju na kršenje obaveza preuzetih Poveljom zbog toga što je nivo davanja na ime materijalne socijalne pomoći „značajno ispod adekvatnog“, s obzirom na to da je ukupna pomoć koju lice bez sredstava može dobiti manja od linije siromaštva⁹. Zbog toga bi bilo neophodno brisanje navedenih formulacija.

Sporna je i formulacija na str. 14. Nacrta Strategije koja glasi: „Pola miliona stanovnika teško zadovoljava osnovne potrebe“. Naime apsolutno siromaštvo definiše se kao „nivo prihoda ili potrošnje porodica i pojedinaca ispod definisanog minimuma životnih potreba, kao što su hrana, odeća, obuća, stanovanje, grejanje i sl.“¹⁰, što znači da, prema najnovijim podacima, pola miliona stanovnika Republike Srbije ne može da zadovolji osnovne potrebe. Zbog toga bi navedena formulacija morala biti promenjena, tako da glasi: „Pola miliona stanovnika ne može da zadovolji osnovne potrebe“.

U vezi podataka navedenih na str. 18. Nacrta Strategije da su rashodi za socijalnu zaštitu i sigurnost u Srbiji u 2016. godini iznosili 23,4% BDP-a, a da se rashodi za ove namene poslednjih godina kreću na nivou od približno 29%, kao i da rashodi iskazani preko standarda kupovne moći iznose svega 2.397 PPS, mora se uzeti u obzir to da je, prema najnovijim podacima Evrostata, u 2016. godini izdvajanje Republike Srbije u tu namenu iznosilo samo 21,5%¹¹, a da su rashodi iskazani preko standarda kupovne moći u 2016. godini iznosili svega 2.393 PPS¹². Zbog toga bi ovaj odeljak morao biti ažuriran navedenim podatkom.

Kada je reč o tvrdnji na str. 19. Nacrta Strategije da, prema podacima SILC (2016), svi socijalni transferi zajedno (osim porodičnih i starosnih penzija koje se računaju kao prihod), u Republici Srbiji smanjuju rizik siromaštva za čak 10,4 procentna poena, kao i da se efektivnost socijalnih transfera u Srbiji značajno povećala u odnosu

9 European Committee of Social Rights, Conclusions 2017 – Serbia – Article 13-1, [https://hudoc.esc.coe.int/eng/#{%22ESCDcType%22:\[%22Conclusion%22\],\[%22ESCStateParty%22:\[%22SRB%22\],\[%22ESCDcIdentifier%22:\[%222017/def/SRB/13/1/EN%22\]}](https://hudoc.esc.coe.int/eng/#{%22ESCDcType%22:[%22Conclusion%22],[%22ESCStateParty%22:[%22SRB%22],[%22ESCDcIdentifier%22:[%222017/def/SRB/13/1/EN%22]})

10 Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/socijalno-ukljucivanje-u-rs/recnik-termina/>

11 Eurostat – Social expenditure database, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

12 Ibid

na prethodne godine, treba imati u vidu sledeće podatke, na osnovu SILC ankete u 2017. godini¹³, prema kojima je efektivnost socijalnih transfera u Srbiji znatno niža u odnosu na navedeni podatak i, ujedno, pokazuje trend smanjenja:

	2014	2015	2016	2017
Stopa rizika od siromaštva u %	25,0	26,7	25,9	25,7
Stopa rizika od siromaštva u % pre socijalnih transfera	32,1	33,4	32,9	31,6
Razlika u stopama siromaštva pre i posle socijalnih transfera (u pp)	7,1	6,7	7,0	5,9
Efektivnost socijalnih transfera u %	22,1	20,1	21,3	18,7

Zbog toga bi navedeni odeljak morao biti ažuriran novim podacima.

U pogledu konstatacije na str. 21. Nacrta Strategije da domaćinstva u kojima je veći na članova sposobna za rad ne mogu da ostvare pravo duže od devet meseci u toku jedne kalendarske godine, mora se voditi računa o tome da ovo zakonsko rešenje nema nikakvo pravno niti ekonomsko obrazloženje i da je direktnoj suprotnosti sa međunarodnim standardima. Tako je Evropski komitet za socijalna prava utvrdio da je Bugarska, uvođenjem sličnih zakonskih rešenja u sistemu socijalne zaštite kojima je pravo na socijalnu pomoć radno sposobnim licima ograničeno na određeni vremenski period, prekršila odredbe Revidirane evropske socijalne povelje (član 14. koji se odnosi na pravo na socijalnu zaštitu)¹⁴. Zbog toga navedena konstatacija morala je biti dopunjena ovim podacima, uz formulisanje odgovarajuće opcije koja bi predviđela ukidanje vremenskog ograničenja uživanja prava na novčanu socijalnu pomoć u toku jedne kalendarske godine.

U pogledu tabele na str. 25. – Korisnici dečijeg dodatka, obuhvat (%), mesečni iznosi prava (u din.) i godišnji rashodi (u milionima din. i BDP), 2014-2016. – potrebno je ažuriranje podacima za 2017. i 2018. godinu, kako bi se bolje sagledao trend kretanja obuhvata, iznosa i godišnjih rashoda ovog socijalnog davanja u kontekstu koncipiranja ciljeva i mera Strategije socijalne zaštite.

U vezi ocene iznete na str. 26. Nacrta Strategije da se davanja za siromašne na nivou lokalnih samouprava veoma razlikuju i da se o njima podaci ne prikupljaju na sistematizovan način, mora se uzeti u obzir to da je Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava Ujedinjenih nacija u svom Opštem komentaru br. 19¹⁵, kao jednu od glavnih obaveza država prema Paktu, naveo „praćenje stepena ostvarivanja prava na socijalnu sigurnost“, u koju svrhu moraju biti uspostavljeni neophodni mehanizmi ili institucije. Tamo gde je ostvarivanje prava na socijalnu sigurnost preneto na lokalne samouprave, država mora da obezbedi da one vrše praćenje neophodnih usluga i objekata u sistemu socijalne sigurnosti. Zbog toga bi bilo dobro da se ovaj standard Komiteta uvrsti u pomenuti odeljak, kako bi se ilustrovalo odstupanje stanja u Republici Srbiji od preuzetih međunarodnih obaveza i time dao smer za određivanje ciljeva i mera Strategije.

Kada je reč o oceni iznetoj na str. 26. da je jedan broj nevladinih organizacija podneo inicijativu za ocenu ustavnosti Uredbe o merama socijalne uključenosti korisnika

13 SILC database table At-risk-of-poverty rate before social transfers (pensions excluded from social transfers) by poverty threshold, age and sex - EU-SILC survey

14 Izvor: Mreža organizacija za decu Srbije, „Za jednakost svakog deteta“, 2019., http://zadecu.org/wp-content/uploads/2019/03/MODS_za_jednakost_svakog_deteta.pdf.

15 CESCR General Comment No. 19: The right to social security (art. 9), str. 16.

novčane socijalne pomoći, mora se napomenuti to da je i Zaštitnik građana podneo predlog za ocenu ustavnosti i zakonitosti pomenute uredbe¹⁶. Zbog toga bi bilo neophdono ažuriranje navedenog odeljka ovim podatkom.

U vezi ocene iznete na str. 30. da ukupan obuhvat starijih lica domskim smeštajem u Srbiji iznosi manje od 0,8%, što je daleko ispod proseka evropskih zemalja, treba reći da se Republika Srbija, potvrđivanjem Revidirane evropske socijalne povelje, obavezala na to da omogući starijim licima da slobodno odaberu svoj način života i da vode nezavisan život u svom porodičnom okruženju sve dok to žele i mogu, putem obezbeđivanja smeštaja u skladu sa njihovim potrebama i zdravstvenim stanjem i odgovarajuće podrške za adaptaciju njihovog stambenog smeštaja (čl. 23). Pored toga, prema Analizi efekata Zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti, procenjuje se da je oko 500 korisnika svake godine na listi čekanja za korišćenje usluge smeštaja u dom. Iz ovih razloga je potrebno ažuriranje ovog odeljka navedenim podacima kako bi uticali na formulisanje ciljeva i mera Strategije, a u sadejstvu sa merama koje se predviđaju novim strateškim dokumentima Republike Srbije u oblasti stambene politike.

Na str. 31 navodi se da deinstitutionalizacija i integracija u zajednici osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama na srednji rok zahteva definisanje integrisanih međusektorskih usluga. Ovaj tekst je potrebno dopuniti ocenama Komiteta za prava osoba sa invaliditetom UN: „Komitet je zabrinut zbog nepostojanja sveobuhvatne strategije deinstitutionalizacije u državi članici. Posebno je zabrinut zato što je veliki broj osoba ostao u institucijama i što nije uloženo dovoljno napora da se obezbede sredstva za razvoj usluga podrške, posebno usluga personalnih asistenata u lokalnim zajednicama, za one koji napuštaju institucije. Komitet je isto tako zabrinut jer se još uvek investiraju sredstva u renoviranje ili proširenje institucija, dok mnoge prepreke inicijativama organizacija osoba sa invaliditetom, uključujući suviše komplikovan proces izdavanja licenci, i dalje opstaju.“¹⁷

U pogledu ocene na str. 35. da je broj korisnika usluga socijalne zaštite mali, mora se uzeti u obzir to da u Republici Srbiji nijedna institucija ni organizacija ne sprovodi sistematičnu i proaktivnu procenu potrebe stanovništva za socijalnom zaštitom u kontekstu usluga socijalne zaštite na nacionalnom nivou. Isto važi i za nivo jedinica lokalne samouprave. Prema tome, ovaj odeljak bi trebalo da bude dopunjen navedenom konstatacijom, kao i predlogom, na osnovu člana 3. Zakona o socijalnoj zaštiti kojim se propisuje da je jedan od ciljeva socijalne zaštite obezbeđivanje dostupnosti usluga i ostvarivanje prava u socijalnoj zaštiti, da se uvedu mehanizmi redovne i direktne komunikacije sa stanovništvom (npr. outreach kampanje, mapiranja, preventivne i urgentne terenske procene potreba i sl.) i evidencije o svim licima kojima je neophdna podrška sistema socijalne zaštite radi savladavanja socijalnih i životnih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba.

Na str. 37 ocenjeno je da je izražena potreba za kombinovanjem zdravstvenih i socijalnih usluga. Treba imati u vidu to da je Zakonom o socijalnoj zaštiti (čl. 60.) propisana mogućnost osnivanja socijalno-zdravstvenih ustanova za korisnike koji zbog svog specifičnog socijalnog i zdravstvenog statusa imaju potrebu i za socijalnim zbrinjavanjem i za stalnom zdravstvenom zaštitom ili nadzorom. S druge strane, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja objavilo je 2018. godine Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti koji predviđa brisanje člana 60. o socijalno-zdravstvenim ustanovama, s jedne strane, a ne propisuje uvođenje socijalno-zdravstvenih usluga, s druge. Zbog toga bi navedeni odeljak Nacrta Strategije trebalo dopuniti određivanjem opcija delovanja po pitanju uvođenja socijalno-zdravstvenih usluga, a u pogledu izmena i dopuna Zakona o socijalnoj zaštiti, kako bi novi strateški i normativni okvir bili usklađeni u narednom periodu.

18 [https://www.ombudsman.rs/attachments/3585_PREDLOG%20ZA%20OCENU%20USTAVNOSTI%20UREDBE%20\(2\).doc](https://www.ombudsman.rs/attachments/3585_PREDLOG%20ZA%20OCENU%20USTAVNOSTI%20UREDBE%20(2).doc)

17 Komitet za prava osoba sa invaliditetom, Zaključna zapažanja o inicijalnom izveštaju o Srbiji, http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/zakljucna_zapazanja_komiteta_za_prava_osoba_sa_invaliditetom_srb.pdf

Kada je reč o izazovima opisanim na str. 38-39. Nacrta Strategije koji se odnose na: neravnomernost u razvoju usluga socijalne zaštite, izostanak doprinosa postojećih mehanizama za pružanje i finansiranje usluga socijalne zaštite ravnomernijem razvoju usluga socijalne zaštite i to da struktura finansiranja socijalne zaštite ne prati u dovoljnoj meri usvojene politike, trebalo bi im dodati i podatak Svetske banke da, uprkos stabilnom trendu stope apsolutnog siromaštva, kao i stope rizika od siromaštva i socijalne isključenosti, u postkriznom periodu dolazi do porasta broja stanovnika koji nisu pokriveni socijalnom zaštitom – sa 36,8% u 2013. na 39,0% u 2015. godini¹⁸. Istovremeno, prema istraživanju Evropske fondacije za unapređenje uslova života i rada¹⁹ dva najizrazitija trenda među stanovništvom tokom ekonomske krize u Evropi su povećanje teškoća u sastavljanju kraja sa krajem i opadanje poverenja u institucije, pri čemu je Republika Srbija izuzetak po tome što je poverenje više opalo u institucije na lokalnom nivou u odnosu na one na centralnom nivou. S druge strane, zabrinjava činjenica da je za strukturnu reformu 18. – „Unapređena adekvatnost, kvalitet i targetiranost socijalne zaštite“ u Programu ekonomskih reformi 2018-2020. bio predviđen uzlazni trend u pogledu izdvajanja iz Republičkog budžeta, i to sa 227,7 miliona evra u 2018. godini, na 244 miliona evra u 2019. i na 258,7 miliona evra u 2020. godini, dok je u Programu ekonomskih reformi 2019-2021. ovaj odeljak izostavljen i, istovremeno, ocenjeno je da potencijalni rizik za sprovođenje reforme „Unapređenje adekvatnosti, kvaliteta i targetiranosti mera socijalne zaštite“ predstavlja smanjenje ukupnih sredstava u budžetima za 2019., 2020. i 2021. godinu. U skladu sa iznetim, a imajući u vidu to da je Evropska komisija preporučila u Izveštaju o Srbiji za 2018. godinu povećanje finansijskih resursa za socijalne politike, trebalo bi dopuniti navedene izazove i formulisati odgovarajuće preporuke u pravcu povećanja budžetskih izdvajanja – u apsolutnom i relativnom iznosu – na nacionalnom i na lokalnom nivou za pružanje usluga i drugih mera socijalne zaštite, kao i praćenja izvršenja budžetskog programa „Socijalna i dečija zaštita“ i njegovih efekata na svim nivoima vlasti, u skladu sa principima programskog budžetiranja.

U pogledu ocene na str. 40. da centri za socijalni rad ne bi trebalo da budu pružaoci usluga socijalne zaštite, već da rade nadzor nad primenom usluga socijalne zaštite, mora se voditi računa o tome da je Zakonom o socijalnoj zaštiti (čl. 115) propisano da centar za socijalni rad može obavljati delatnost ako ministarstvo nadležno za socijalnu zaštitu rešenjem utvrdi da su ispunjeni uslovi za vršenje delatnosti i da su primenjeni minimalni standardi za pružanje usluga socijalne zaštite u centru, propisani zakonom i podzakonskim propisima. Dalje, samim Nacrtom Strategije socijalne zaštite konstatovano je da su nezadovoljene potrebe znatnog dela stanovništva za uslugama socijalne zaštite (npr. domski smeštaj za starije, podrška za samostalni život osobama sa invaliditetom, stanovanje uz podršku za osobe sa invaliditetom, specijalizovano hraniteljstvo, vaninstitucionalne usluge socijalne zaštite za decu sa invaliditetom, integrativne usluge, pomoć u kući za decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, itd.). S druge strane, Dobrovoljnim evropskim okvirom kvaliteta za socijalne usluge utvrđeno je da usluge socijalne zaštite treba da budu pružene svim osobama koje imaju potrebu za njima (univerzalan pristup)²⁰. Pored toga, Međunarodna organizacija rada uputila je preporuke državama članicama u pogledu nivoa socijalne zaštite, a koje se odnose na, između ostalog, uspostavljanje javnih usluga visokog nivoa kvaliteta i uzimanje u obzir različitih metoda i pristupa u finansiranju i pružanju usluga, kao i na to da nacionalnim strategijama treba omogućiti više nivoa zaštite što većem broju lica u što kraćem roku²¹. Prema oceni Međunarodne federacije socijalnih radnika, ovim preporukama je označena inovativna

18 World Bank, <https://databank.worldbank.org/data/source/the-atlas-of-social-protection--indicators-of-resilience-and-equity>

19 Evropsko istraživanje kvaliteta života, 2016., <https://www.eurofound.europa.eu/publications/presentation/european-quality-of-life-survey-2016-new-results-for-the-eu-candidate-countries>

20 The Social Protection Committee, A Voluntary European Quality Framework for Social Services, 2010, <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6140&langId=en>

21 International Labour Organization, Recommendation concerning National Floors of Social Protection, 2012, https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R202

promena u globalnoj socijalnoj i razvojnoj politici u pravcu otklona od primata finansijskih pitanja uspostavljenog Vašingtonskim konsenzusom, ka socijalnoj zaštiti za sve, zasnovanoj na ljudskim pravima²² pored toga, istaknuto je da socijalna zaštita stabilizuje privredni razvoj, jer je pokazano da na svaki uloženi dolar u socijalnu zaštitu stopa povraćaja u privredi iznosi tri dolara. Na kraju, treba napomenuti i to da novi ERP 2019-2021. konstatuje da je postojanje sistema koji svojim građanima može da obezbedi pravo na adekvatnu i dostupnu socijalnu zaštitu preduslov za povećanje konkurentnosti i ostvarivanje privrednog rasta²³. Zbog svega navedenog, potrebno je brisati navedene ocene u Nacrtu Strategije i uzeti u obzir preporuke Međunarodne organizacije rada u pogledu uspostavljanja javnih usluga i različitih metoda i pristupa u njihovom pružanju. Kada je reč o pregledu postojećeg relevantnog strateškog okvira za oblast socijalne zaštite, podatke o Programu ekonomskih reformi 2018-2020. na str. 46. potrebno je ažurirati podacima o Programu ekonomskih reformi 2019-2021., a podatke o Programu reformi politike zapošljavanja i socijalne politike (ESRP) potrebno je proširiti dodavanjem podataka iz izveštaja o sprovođenju ESRP koji je Vlada Republike usvojila na sednici održanoj 3. maja 2019. godine.

ANALIZA DELOVA „OPŠTI I POSEBNI CILJEVI SOCIJALNE ZAŠTITE“ I „MERE ZA POSTIZANJE CILJEVA STRATEGIJE I ANALIZA EFEKATA PREDLOŽENIH MERA“

Imajući u vidu komentare na predloženu viziju Strategije socijalne zaštite, trebalo bi izmeniti i opšti cilj Strategije socijalne zaštite tako da glasi: „Opšti cilj Strategije socijalne zaštite 2019-2025. je izgradnja sistema socijalne zaštite na načelima solidarnosti, pravičnosti i dobrog upravljanja koji će svim građanima i građankama i drugim licima koja borave na teritoriji Republike Srbije omogućiti ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu kroz mere za smanjenje svih oblika siromaštva i socijalne isključenosti.“

Kada je reč o cilju broj 1, mogu se uputiti sledeći komentari:

- Strateškim pravcima i merama nije odgovoreno na adekvatan način na pojedine izazove identifikovane u Uvodu Nacrta Strategije socijalne zaštite, kao što su: teritorijalni aspekt distribucije apsolutnog siromaštva (izrazitija ugroženost stanovništva izvan urbanih područja), kategorije u izrazitom riziku od siromaštva (lica 18-24 godine, lica mlađa od 18 godina, stara lica koja žive u jednočlanim domaćinstvima, Romi, interno raseljena lica, domaćinstva izložena višestrukim aspektima deprivacije, itd.), nizak nivo rashoda za novčana prava koja se dodeljuju u sistemu socijalne i dečije zaštite izražen u % BDP-a u odnosu na izdvajanja u Evropskoj uniji i nedovoljna informisanost i komplikovane administrativne procedure za ostvarivanje prava na novčanu socijalnu pomoć. Pored toga, nije obuhvaćen aspekt diskriminacije potencijalnih korisnika u postupku ostvarivanja prava iz sistema socijalne zaštite, na šta ukazuju pojedina istraživanja (primera radi, čak 23% najsiromašnijeg stanovništva nije se prijavljivalo za ostvarivanje prava na dečiji dodatak jer im je usmeno rečeno da ne ispunjavaju uslove²⁴). Zbog toga bi pravci delovanja i mere trebalo da budu ažurirani u cilju uvažavanja ovih izazova.

22 International Federation of Social Workers, the Role of Social Work in Social Protection Systems: The Universal Right to Social Protection, <https://www.ifsw.org/the-role-of-social-work-in-social-protection-systems-the-universal-right-to-social-protection/?hub=main>

23 Program ekonomskih reformi za period od 2019. do 2021. godine, <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/podzakonski%20akti/2019/ERP.pdf>

24 UNICEF Beograd, Srbija – Istraživanje višestrukih pokazatelja 2014. i Srbija – Romska naselja, Istraživanje višestrukih pokazatelja, Beograd, 2017

- Kada je reč o strateškom pravcu koji se odnosi na povećanje obuhvata i unapređenje adekvatnosti novčanih davanja usmerenih na siromašne, trebalo bi uvesti novu meru koja glasi: „Ukidanje vremenskog ograničenja ostvarivanja prava na novčanu socijalnu pomoć u toku jedne kalendarske godine“.
- Kada je reč o daljem osmišljavanju i razvoju sistema aktivacije korisnika socijalne zaštite, potrebno je dopuniti strateški pravac tako da glasi: „Dalje osmišljavanje i razvoj sistema aktivacije korisnika socijalne zaštite, sa posebnim akcentom na korisnike novčane socijalne pomoći, uzimajući u obzir standarde u oblasti ljudskih prava Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope koji čine sastavni deo unutrašnjeg pravnog poretka Republike Srbije, kao i standarde i dobre prakse EU u ovoj oblasti, uključujući i principe u okviru Evropskog stuba socijalnih prava.“
- U pogledu strateškog pravca „Unapređenje sistema naknada za porodijsko odsustvo i odsustvo radi nege deteta“ trebalo bi izvršiti izmenu i dopunu formulacije tako da glasi: „Unapređenje usluga podrške i adekvatnosti naknada u cilju omogućavanja korišćenja prava na porodijsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta“.

Kada je reč o cilju broj 2, mogu se uputiti sledeći komentari:

- U pogledu strateškog pravca „Dalje regulisanje i sprovođenje procesa deinstitutionalizacije, sa akcentom na preveniranje nove institucionalizacije dece, zatvaranje svih velikih ustanova za decu sa smetnjama u razvoju i efektivniju deinstitutionalizaciju odraslih kroz nove programe“, trebalo bi izmeniti meru „Razviti i sprovesti sveobuhvatni plan o pristupu objektima za osobe s invaliditetom i starije osobe“, tako da glasi: „Izrada i usvajanje strategije za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom i razvoj i sprovođenje sveobuhvatnog plana za obezbeđivanje pristupačnosti javnih objekata, institucija i usluga osobama sa invaliditetom, uključujući i uspostavljanje nacionalne baze podataka“ i meru „Sprovoditi senzibilizaciju šire javnosti u vezi sa potrebama pojedinih osetljivih društvenih grupa (osobe sa invaliditetom, deca, i dr.)“, tako da glasi: „Sprovoditi senzibilizaciju izvršilaca i donosilaca odluka u državnoj upravi i privatnom sektoru, kao i šire javnosti, u vezi sa pravima i potrebama osetljivih društvenih grupa“.
- U pogledu strateškog pravca „Unapređivanje dostupnosti i ravnomerniji razvoj kvalitetnih vaninstitucionalnih usluga u zajednici“, trebalo bi izmeniti meru „Unapređivanje mehanizma namenskih transfera, sa posebnim akcentom na bolje definisanje kriterijuma“, tako da glasi: „Unapređivanje mehanizma i adekvatnosti finansiranja namenskih transfera, sa ciljem omogućavanja ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu ugroženim licima na celoj teritoriji Republike Srbije“; izmeniti meru „Redovno sprovođenje mapiranja usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou“ tako da glasi: „Uspostaviti bazu podataka o uslugama socijalne zaštite na lokalnom nivou, koja će obuhvatiti i podatke o nezadovoljenim potrebama lica za podrškom sistema socijalne zaštite u svakoj jedinici lokalne samouprave“; uvesti meru „Praćenje izvršenja budžetskog programa Socijalna i dečija zaštita i njegovih efekata na svim nivoima vlasti, u skladu sa principima i procedurama programskog budžetiranja, utvrđenim važećim propisima“.

U pogledu cilja broj 3, mogu se uputiti sledeći komentari:

- U vezi strateškog pravca „Jačanje sistema i strukture za uspešno upravljanje merama u okviru budućeg Evropskog socijalnog fonda“, trebalo bi: izmeniti i dopuniti strateški pravac tako da glasi: „Jačanje sistema socijalne zaštite u cilju pripreme za uspešno korišćenje sredstava u okviru Evropskog socijalnog fonda+ koji će pružati podršku unapređenju jednakog i blagovremenog pristupa kvalitetnim, održivim i prijemčivim uslugama i modernizaciji sistema socijalne zaštite, uključujući

i unapređenje pristupa socijalnoj zaštiti²⁵“; izmeniti i dopuniti meru „Sprovođenje testa opterećenja za upravljanje Evropskim socijalnim fondom (roadmap) i izrada Nacionalnog plana za pripremu sistema socijalne zaštite za upravljanje Evropskim socijalnim fondom“, tako da glasi: „Sprovođenje testa opterećenja za upravljanje Evropskim socijalnim fondom (roadmap) i izrada Nacionalnog plana za pripremu sistema socijalne zaštite za upravljanje Evropskim socijalnim fondom, u skladu sa Akcionim planom za ispunjavanje zahteva u oblasti kohezione politike EU“; izmeniti i dopuniti meru „Sprovođenje obuka institucija i organizacija koje deluju u oblasti socijalne zaštite za korišćenje sredstava i sprovođenje programa u okviru Evropskog socijalnog fonda“, tako da glasi: „Sprovođenje obuka institucija i aktivnosti izgradnje kapaciteta organizacija koje deluju u oblasti socijalne zaštite za korišćenje sredstava i sprovođenje programa u okviru Evropskog socijalnog fonda, u obliku treninga (uključujući i obuke o pravu i politikama EU u oblasti borbe protiv diskriminacije i rodne ravnopravnosti i primene UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom), mera umrežavanja, jačanja socijalnog dijaloga i aktivnosti koje zajedno preduzimaju socijalni partneri.“²⁶

- U pogledu strateškog pravca „Unaprediti sistem održivog finansiranja prava i usluga u okviru sistema socijalne zaštite“, trebalo bi izmeniti i dopuniti meru „Uspostavljanje nacionalnog Fonda za socijalno uključivanje i inovacije“, tako da glasi: „Uspostavljanje Fonda za socijalno uključivanje i inovacije kao javno-privatnog partnerstva, u saradnji sa međunarodnim organizacijama i donatorskom zajednicom, pre svega sa Evropskom unijom i Ujedinjenim nacijama, kao i sa organizacijama civilnog društva“.

U pogledu analize efekata na društvo, predlagač Nacrta Strategije je propustio da dosledno sprovede metodologiju propisanu Uredbom o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika (prilog 7). Primera radi, na pitanje iz navedene Uredbe: „Koliko troškove i koristi (materijalne i nematerijalne) će izabrana opcija prouzrokovati građanima?“, u tekstu Nacrta Strategije socijalne zaštite stoji formulacija: „Implementacija mera predviđenih Strategijom socijalne zaštite u Republici Srbiji za period od 2019. do 2025. godine prouzrokuje niz koristi za građane, dok sa druge strane neće stvoriti troškove ni građanima ni privredi, s obzirom da se ovim dokumentom javne politike ne uređuje nikakva dodatna finansijska obaveza.“ Slično tome, na pitanje iz Uredbe: „Da li bi izabrana opcija mogla da utiče na cene roba i usluga i životni standard stanovništva, na koji način i u kojem obimu?“, u tekstu Nacrta stoji: „Strategija svojim merama ne predviđa uticaj na cenu roba i usluga, s tim što se može očekivati da se uključivanjem nevladinog sektora u proces pružanja usluga socijalne zaštite razvije tržište bazirano na ponudi i potražnji, što bi moglo da dovede do pomeranja cena usluga za korisnike.“ Zbog toga je neophodno da predlagač Nacrta ponovo izradi analizu efekata na društvo (u čemu se preporučuje korišćenje „Smernica za procenu uticaja na društvo“²⁷ u izdanju Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, kao pomoćni metodološki instrument) u saradnji sa organizacijama civilnog društva, i dostavi na uvid javnosti tekst analize pre usvajanja Nacrta Strategije.

Kada je reč o analizi finansijskih efekata, u pogledu sledećih ocena: „Prilikom definisanja mera izrazito je vođeno računa o fiskalnoj stabilnosti i ograničenju u vidu finansijskih resursa, tako da za implementaciju ove Strategije nije potrebno obezbediti dodatna sredstva iz budžeta Republike Srbije, u odnosu na sredstva koja su već obezbeđena za funkcionisanje sistema socijalne zaštite. Biće izvršena redistribucija

26 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Social Fund Plus (ESF+), https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-european-social-fund-plus-regulation_en.pdf

27 <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2016/11/Smernice-za-procenu-uticaja-na-drustvo-SRP.pdf>

postojećih sredstava u cilju ispunjenja predviđenih mera.“ treba imati u vidu to da je za strukturnu reformu 18. – „Unapređena adekvatnost, kvalitet i targetiranost socijalne zaštite“ u Programu ekonomskih reformi 2018-2020. bio predviđen uzlazni trend u pogledu izdvajanja iz Republičkog budžeta, i to sa 227,7 miliona evra u 2018. godini, na 244 miliona evra u 2019. i na 258,7 miliona evra u 2020. godini, dok je u Programu ekonomskih reformi 2019-2021. ovaj odeljak izostavljen i, istovremeno, ocenjeno je da potencijalni rizik za sprovođenje reforme „Unapređenje adekvatnosti, kvaliteta i targetiranosti mera socijalne zaštite“ predstavlja smanjenje ukupnih sredstava u budžetima za 2019., 2020. i 2021. godinu. Dalje, ocena u Nacrtu Strategije socijalne zaštite da za implementaciju Strategije nije potrebno obezbediti dodatna sredstva iz budžeta Republike Srbije, u odnosu na sredstva koja su već obezbeđena za funkcionisanje sistema socijalne zaštite, u direktnoj je suprotnosti sa ocenom Komiteta UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava koji je izrazio zabrinutost zbog ograničene delotvornosti postojećih strategija za rešavanje ekstremnog siromaštva, kao i zbog rasprostranjenosti regionalnih razlika u ostvarivanju svih ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava bez diskriminacije, zbog čega je pozvao Republiku Srbiju da izdvoji dovoljna sredstva za sprovođenje ovih strategija²⁸. Pored toga, predlagač Nacrta Strategije nije ispoštovao standarde sprovođenja analize finansijskih efekata utvrđene Uredbom o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika, prema kojima promene u prihodima i rashodima koje opcije generišu moraju biti procenjene u skladu sa propisom koji uređuje način iskazivanja i izveštavanja o procenjenim finansijskim efektima zakona, drugog propisa, ili drugog akta na budžet (čl. 25). Primera radi, na pitanje iz Priloga 5 Uredbe: „Koliki su procenjeni troškovi uvođenja promena koji proističu iz sprovođenja izabrane opcije (osnivanje novih institucija, restrukturiranje postojećih institucija i obuka državnih službenika) iskazani u kategorijama kapitalnih troškova, tekućih troškova i zarada?“ u pogledu uspostavljanja Fonda za socijalno uključivanje i inovacije nije data procena navedenih troškova. Zbog svega navedenog, predlagač Nacrta bi trebalo da ponovo izradi analizu finansijskih efekata, u saradnji sa organizacijama civilnog društva, i dostavi na uvid javnosti tekst analize pre usvajanja Nacrta Strategije.

ANALIZA DELOVA „POKAZATELJI ZA MERENJE NAPRETKA“ I „OKVIR I PLAN ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA STRATEGIJE

Potrebno je dopuniti pokazatelje na osnovu Aneksa 1 Uredbe o Evropskom socijalnom fondu²⁹ kojim su utvrđeni procesni i ishodni pokazatelji za ulaganja iz Evropskog socijalnog fonda, kao što su: „Broj beskućnika ili lica koja nemaju pristup adekvatnom stanovanju“ i „Broj projekata koji su u celini ili delimično sprovedeni od strane socijalnih partnera ili organizacija civilnog društva“.

U tekstu okvira i plana za praćenje sprovođenja Nacrta Strategije ocenjeno je da je za realizaciju evaluacija mera i programa Strategije socijalne zaštite neophodna podrška

28 Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Zaključna zapažanja o drugom periodičnom izveštaju Srbije, http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/e_c-12_srb_co_2_17290_e_clean1.doc

29 Regulation (EU) No 1304/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the European Social Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1081/2006, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1304>

EU i međunarodnih razvojnih partnera. Ova tvrdnja nije potkrepljena odgovarajućom argumentacijom i u suprotnosti je sa preporukama Evropske komisije u Izveštaju za Srbiju 2018. godine da Srbija treba da obezbedi finansijske i institucionalne resurse za socijalnu politiku, kao i ocenama Republike Srbije iznetim u Skringing izveštaju Poglavlja 19 – Socijalna politika i zapošljavanje da u oblasti socijalne zaštite postoji dovoljno institucionalnih kapaciteta. Zbog toga je potrebno uneti formulaciju da će sredstva za realizaciju evaluacija mera i programa Strategije socijalne zaštite biti obezbeđena u budžetu Republike.

S obzirom na to da je članom 40. Zakona o planskom sistemu Republike Srbije propisano da nadležni predlagač sprovodi ex-post analizu efekata javne politike, kao i na to da je Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava Ujedinjenih nacija u Zaključnim zapažanjima o drugom periodičnom izveštaju Srbije³⁰ preporučio da Srbija vrši „redovne i sistematske procene“ o stepenu ostvarivanja socijalnih prava različitih delova stanovništva, neophodno je u tekstu okvira i plana za praćenje sprovođenja Strategije socijalne zaštite predvideti obavezu predlagača da sprovede ex-post analizu Strategije socijalne zaštite i naznačiti dinamiku njenog sprovođenja.

U tekstu okvira i plana za praćenje sprovođenja Strategije socijalne zaštite ocenjeno je da će pojedini ciljevi i mere predviđene Strategijom socijalne zaštite koje budu integrisani u Program ekonomskih reformi (ERP) na godišnjem nivou biti evaluirani. Međutim, jedina godišnja evaluacija mera u okviru ERP-a sprovodi se od strane Evropske komisije. Tako je u evaluaciji 2018. godine ocenjeno da je većina mera u oblasti socijalne politike odložena do 2020. godine, što premašuje ciljani trogodišnji vremenski okvir³¹. Zbog toga je potrebno uneti pojašnjenje načina godišnje evaluacije pojedinih ciljeva i mera Strategije socijalne zaštite koje budu integrisane u ERP.

U tekstu okvira i plana za praćenje sprovođenja Strategije socijalne zaštite predviđeno je da će Ministarstvo nadležno za pitanja socijalne zaštite, u saradnji sa Kancelarijom za saradnju sa civilnim društvom, pokrenuti Platformu za praćenje sprovođenja Strategije socijalne zaštite koja ima za cilj uspostavljanje delotvornog dijaloga vladinih institucija, na nacionalnom i lokalnom nivou, sa organizacijama civilnog društva u vezi sa sprovođenjem Strategije socijalne zaštite. Međutim, Evropska komisija ocenila je u Izveštaju o Srbiji za 2018. godinu da se civilno društvo bori za to da utiče na kreiranje politike i da se suočava sa preprekama postavljenim od strane delova državne uprave. Takođe, ocenjeno je i da je potrebno dodatno ojačati inkluzivnost i transparentnost reformskog procesa, a naročito u pogledu pitanja vezanih za pristupanje EU i preporučeno je da vlasti sistematičnije koriste stručnost organizacija civilnog društva kako bi iskoristile sav potencijal Nacionalnog konventa o EU (NKEU). Nažalost, najbolja ilustracija navedenih ocena jeste neuspeh Platforme za praćenje sprovođenja ERP i ESRP koju su pokrenula ministarstva nadležna za socijalna pitanja i za finansije, zajedno sa NKEU. Platforma je pokrenuta 2016. godine uz podršku Švajcarske Konfederacije, preko Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, ali su, nakon isteka pilot faze, aktivnosti u okviru nje prestale. Zbog toga je potrebno brisati formulaciju o uspostavljanju Platforme za praćenje sprovođenja Strategije socijalne zaštite i, umesto toga, predvideti sledeće aktivnosti: podnošenje godišnjeg izveštaja o sprovođenju Strategije socijalne zaštite nadležnom odboru Narodne skupštine Republike Srbije, u formi javnog slušanja, uz učešće organizacija civilnog društva, uključujući i članice NKEU; stavljanje na uvid javnosti, preko sajta predlagača Strategije socijalne zaštite i sajta Generalnog sekretarijata Vlade, svih izveštaja i priloga za izveštaje koji će biti pripremani u cilju praćenja primene Strategije

30 Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, Zaključna zapažanja o drugom periodičnom izveštaju Srbije, http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/e_c-12_srb_co_2_17290_e_clean1.doc

31 Economic Reform Programme of Serbia (2018-2020), Commission Assessment, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/swd_serbia.pdf

(Godišnji izveštaj o rezultatima sprovođenja Akcionog plana za sprovođenje Programa Vlade, Godišnji izveštaj o radu Vlade, godišnji izveštaj o socijalnoj zaštiti i završni izveštaj o sprovođenju Strategije socijalne zaštite); potpisivanje i ratifikacija od strane Republike Srbije sledećih međunarodnih instrumenata: Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim socijalnim i kulturnim pravima kojim se predviđa da predstavke Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava mogu da podnose i pojedinci ili grupe pojedinaca koji potpadaju pod jurisdikciju države članice Pakta, a koji sebe smatraju žrtvama kršenja nekog prava ustanovljenog Paktom koje je počinila ta država, kao i treća lica u njihovo ime i uz njihov pristanak; Dodatnog protokola uz Evropsku socijalnu povelju koji predviđa sistem kolektivnih žalbi.

